

TÓTH IMRE

Patics vagy vesszőfal: a magyar népi építészet 8000 éves technológiája

Mi az a paticsfal? Olyan fal, ami úgy készül, hogy földbe ásott oszlopok között vesszővel befonják, majd a fonott falat agyaggal kívül-belül betapasztják. Felületét gyakran be is meszelik. Olcsó, és igen elterjedt módszer volt évezredekig.

Varga Csaba szerint a szó a tap gyökből van, melynek értelme: két felület szorosan érintkezik. „Tap|ad, tap|asz, tap|aszt, tap|éta, tap|adó, tap|ló, tap|s, stb. A tap fordítva pat: például pat|ics fal = tap|ics fal, agyagból tap|icskolt, azaz tap|asztott fal.”

A Magyar Néprajzi Lexikon a következőket írja róla: *“Paticsfal=vesszőfal*

A vesszőfonás ősrégi technika, Európában a neolitikumtól ismert. Magyarországon vesszőfalú házat a honfoglalás korától építettek...”

Egy építész által készített tanulmányban pedig ezt olvashatjuk róla:

„A honfoglalás előtti vándorlások területeiről régészeti ásatások igazolják (a paticsfal) korai ismeretét.”

Jellemző, és elszomorító állítások ezek, mert valójában ez az építési technika a mi őseink találmánya, akik már 7-8000 esztendővel ezelőtt is ilyen házakban laktak itt. Egy rekonstruált újkőkori példa a polgári M3Archeoparkból:

A Magyar Nemzeti Múzeum honlapján szerencsére ma már más szellemben írnak a múltról: *„Az Alföld település-sűrűsége az újkőkor idején elérte, sőt meghaladta a mai települések számát, és a lakóházak mérete gyakran jelentősen meghaladta mai átlagos lakásaink méretét.”* http://www.mnm.hu/hu/kiall/kia_allando4_2.html

Ezek a házak természetesen mind a már említett vesszőfalas technikával készültek.

Dr. Domboróczki László: A neolitikum kutatásának újabb eredményei Heves megyében c. írásából azt is megtudhatjuk, miért nem hallottunk eddig erről?

„Korábban, egészen az 1990-es évekig azt gondolták, hogy az AVK (Alföldi Vonaldiszes Kerámia kultúra) települések kis méretűek, szabálytalan szerkezetűek. Úgy vélték, hogy azok a nagy ovális gödrök, amelyekben a leletek is koncentráltak, és amelyekben égésnyomok is előkerültek, nem mások, mint gödörlakások, és mint ilyenek, megfelelnek egy primitívebb nomád közösség lakhelyének.” (Ezek valójában a házépitéshez kitermelt agyaggyerő gödrök voltak. TI) „Ezt a képet még az sem homályosította el, hogy cölöpszerkezetes háznyomok az AVK végső szakaszából is előkerültek már eddig is. Az AVK készítőit kissé elmaradott emberekként képzelték el, akik amellelt, hogy már áttértek a letelepült életmódra, „megőrizték mobilitásukat”, és ragaszkodtak földbe vájt lakásaikhoz. Az AVK korszak gödörházaira vonatkozó elképzelések csak a 90-es években változtak meg gyökeresen. Az autópálya építkezésekhez kapcsolódó leletmentő feltárások során először Polgáron, majd Mezőkövesden találtak föld fölé épített, nagy méretű AVK kori házmaradványokat, majd 1995-ben hasonlóan nagy méretű, szabályos cölöpszerkezetes házak nyomai kerültek elő Füzesabonyban is. A két évig tartó ásások során több mint tíz háznyomot találtunk, melyek szabályos, 12-16*5-6 méteres, háromstatu építményeket jeleztek, már a legkorábbi AVK időszakában!

Ekkoriban már nem is annyira a házak megléte, hanem maga a településszerkezet volt az, ami igazi újdonságnak hatott. A házak ugyanis sorokban álltak... Gubakúton vált világossá, hogy az AVK időszak települései hosszú idejű egy helyben lakást jeleznek. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy a települések szabályossága nem véletlenszerű jelenség, hanem egy egykor tudatosan követett, szigorú tradíció nyomát mutatja. Munkánk révén egy hagyományaihoz hű, szervezett közösség képe bontakozott ki.

Vörös I. az AVK lelőhelyek állatcsont anyagában kimutatta, hogy a domesztikált állatok aránya több mint 94 %-os, vagyis zömmel háziiasított állatokat fogyasztottak.”

Rendkívül tanulságos ez a beszámoló, jól mutatja, hogy az őseinket mennyire alaptalanul állította eddig kóborló félmajmoknak a hivatalos történetírás!

Cölöpszerkezetes ház nyomai régészeti feltárásnál

Hozhatnánk példákat a rézkorból is, de a rövidség (és a rézkor viszonylagos rövidsége) miatt ezt most kihagyjuk. Nézzük rögtön a bronzkort! Az alábbi képeken bronzkori ház és település rekonstrukciós rajzai láthatók. (Túrkevei leletek alapján.)

A paticsfalas technológia tehát a későbbi korszakokban is megmaradt, sőt, még a XVI-XIX. században is az egyik legjelentősebb falszerkezetnek számított! Akkoriban „...vesszőfallal építettek lakóházat, csűrűt, istállót, ólat, kukorica górért, gabonást, sőt templomot és más középületet is.” – írja a Magyar Néprajzi Lexikon

Ennek szép példája az alábbi templom:

A tákosi református templom. A XVIII. században épült, mennyezete kazettás, fala patics!

Az utóbbi évek régészeti feltárásairól szóló tudósítások ma rendre így kezdődnek: *a feltárás során az újkőkortól egészen napjainkig, mindegyik korszakból kerültek elő leletek*. Ritka kivétel ezek közül az, ahol a régészek nem találnak paticsmaradékokat! Ősi kultúránk eleme ez is, akárcsak a vonaldíszes kerámia, az arcos edény és a csőtálas tál! Figyeljünk oda rájuk!

Tóth Imre 2008. 11. 16.